

woensdag

07.12.2016

20.00 Concertzaal

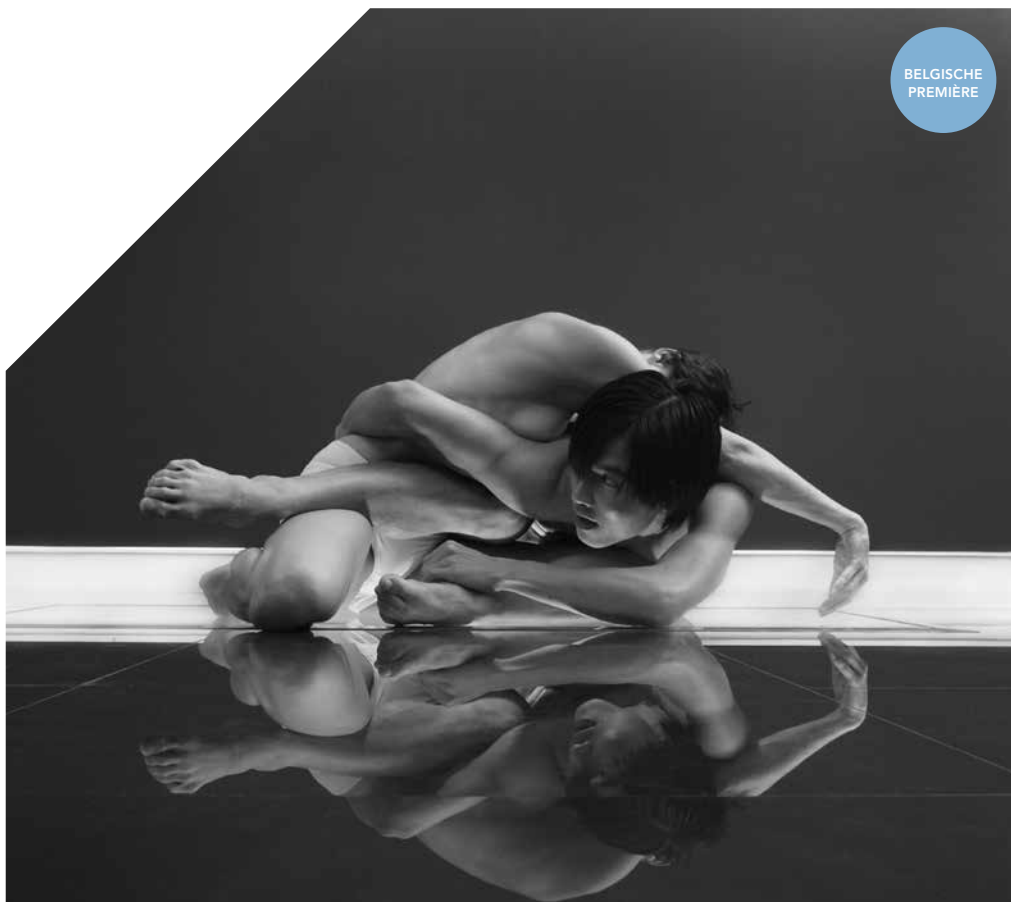
19.15 Inleiding door

Gloria Carlier

Entity

Company Wayne McGregor

BELGISCHE
PREMIÈRE

BRU
GGE

CULTUUR
CENTRUM
BRUGGE

CONCERTGEBOUW BRUGGE

DD

DECEMBER
DANCE

16

Biografie

In 1992 richtte Wayne McGregor (UK) als tweeëntwintigjarige zijn eigen gezelschap op: Random Dance (nu Company Wayne McGregor), dat onderdak heeft in het prestigieuze Londense Sadler's Wells. Studio Wayne McGregor, de creatieve hub voor al zijn werk, verhuist begin 2017 naar een nieuwe ruimte in Here East, een innovatieve werkplek voor bedrijven en individuen in Londen. Daarnaast werkt McGregor voor de Scala van Milaan, het Stuttgart Ballet, het Bolshoi Ballet en het Royal Ballet. McGregor is ook actief buiten de gebruikelijke danszalen, met choreografieën voor films (zoals *Harry Potter & de vuurbeker*), videoclips (bijvoorbeeld *Lotus flower* van Radiohead) en installaties (onder andere in The Hayward, Saatchi Gallery en Centre Pompidou). In juli 2012 maakte hij een enorme choreografie met duizend deelnemers op Trafalgar Square, als onderdeel van het London 2012 Festival. Ballet Vlaanderen nam eerder een choreografie van hem op in hun repertoire: *Infra*. McGregor won verschillende prijzen, waaronder vier Critics' Circle Awards, drie Olivier awards, de Prix Benois de la Dance en twee Time Out Awards. In 2011 werd hij gelauwerd als Commander of the British Empire voor zijn bijdrage aan de dansontwikkeling.

GEEF MUZIEK EN DANS CADEAU

Maak uw familie en vrienden blij met muziek en dans. Bestel uw geschenkbond voor een bedrag naar keuze op: www.concertgebouw.be of via +32 70 22 33 02

Uitvoerders en programma

Wayne McGregor: concept & regie
Wayne McGregor (in samenwerking met de dansers): choreografie
Joby Talbot & Jon Hopkins: originele muziek
Patrick Burnier: scenografie & kostuumontwerp
Lucy Carter: lichtontwerp
Ravi Deepres: video-ontwerp & foto's

Catarina Carvalho, Travis Clausen-Knight, Alvaro Dule, Louis McMiller, Daniela Neugebauer, James Pett, Fukiko Takase, Po-Lin Tung, Jessica Wright: dans
Odette Hughes: repetitor
Christopher Charles: technische directie
Colin Everitt: technisch management
Michael Smith: lichttechniek

productie: Company Wayne McGregor
coproductie: Het Muziektheater (Amsterdam), Sadler's Wells (Londen), Biennale de la Danse (Lyon), DanceEast (Ipswich) & Swindon Dance / Bath University ICIA / Wyvern (HST) (Swindon/Bath) & Trinity Laban Conservatoire of Music and Dance (Londen) met de steun van The Linbury Biennial Prize for Stage Design, The Estate of Sir John Drummond, The Quercus Trust, Calouste Gulbenkian Foundation UK, University of California San Diego & PRS for Music Foundation for new music

Company Wayne McGregor wordt ondersteund door Arts Council England en is Resident Company in Sadler's Wells (Londen)

Wayne McGregor is Resident Choreographer van The Royal Ballet, Covent Garden.

BELGISCHE
PREMIERE

met dank aan Trinity Laban Conservatoire of Music and Dance, Faculty of Dance, en Miwa Mitsuhashi (kostuums)

DANS

December Dance is een samenwerking tussen Concertgebouw Brugge en Cultuurcentrum Brugge

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloembiad.

Schoonheid in wetenschap

Mijn grootste ambitie als choreograaf bestaat erin het lichaam te gebruiken als een medium om ideeën over te brengen. Met de taal en vorm van mijn choreografie probeer ik onze leefwereld te begrijpen en te becommentariëren. Het fundament van mijn choreografische communicatie is het lichaam, als een centrale interface waar ervaring en inzicht samenkomen. Het lichaam, met zintuigen die emoties genereren en een zinvolle betekenis creëren, is de sleutel om de wereld om ons heen te begrijpen.

Het is dan ook niet zo vreemd dat ik een sterke fascinatie heb voor de 'technologie van het lichaam', en dat ik graag wil weten waartoe het lichaam van de 21e eeuw fysiek en psychologisch in staat is. Die tomeloze nieuwsgierigheid blijkt overigens perfect aan te sluiten bij diverse

hedendaagse onderzoeksdomeinen. De moleculaire biologie, de biochemie en de genetica hebben de afgelopen jaren heel wat grote ontwikkelingen gekend, maar ook sportwetenschap, voeding, danstraining, letselpreventie en revalidatie hinken niet achterop. Een voor een dragen ze bij aan de kracht, flexibiliteit en gezondheid van de hedendaagse danser, die beter gewapend is om fysiek veeleisende en uitdagende choreografieën uit te voeren. Het lichaam is het instrument bij uitstek van de danser, en de capaciteit van dat lichaam is er in de voorbije tien jaar aanzienlijk op vooruitgegaan. Die evolutie heb ik op diverse manieren kunnen gebruiken in mijn

choreografie, en ik ben bijzonder dankbaar voor die nieuwe en dynamische stimulans.

Naast mijn focus op het fysieke aspect, ben ik ook bijzonder nieuwsgierig naar het evolutionaire pad dat het lichaam doorheen de eeuwen heeft afgelegd. De revolutionaire invloed van bioloog Charles Darwin, de vader van de evolutietheorie en het recht van de sterkste, leeft voort in onze hedendaagse maatschappij. Zijn fundamentele kijk op evolutionair onderzoek – informatie verzamelen, systematiseren, klasseren en labelen, het geheel vervolgens in vraag stellen en zo een kennisdatabank opbouwen

die inzicht biedt aan de hand van vertaling en interpretatie – staat in zekere mate ook model voor het creatieve proces. Ik beschouw mijn eigen werk steevast als een continu onderzoeksproces, met elke

choreografie als een mijlpaal in de tijd. Geen enkel stuk is definitief of helemaal af: elke opvoering is een vloeiende boodschap, voor interpretatie vatbaar door elke toeschouwer. We hebben immers allemaal een unieke cognitieve achtergrond die onze ervaring beïnvloedt. Bij de opbouw van een choreografie wandel ik als het ware door de informatie die ik heb vergaard voor het stuk, en dompel ik mezelf onder in de bijbehorende literatuur en de ideeën die centraal staan in dat onderzoeksproces. Ik vertaal dat niet letterlijk naar het podium en ik geef ook het achterliggende verhaal niet expliciet weer.

Neen, ik wil dat mijn choreografie de grenzen van het onderzoek overstijgt, waarbij het stuk een soort van metafoor wordt voor het eigenlijke onderzoeksproces, vergelijkbaar met het fysieke denken. Die band mag dan wel abstract lijken, maar zonder dit onderzoek zou mijn stuk nooit tot stand zijn gekomen en leven zoals het dat nu doet. Onderzoek en kunstproductie zijn voor mij innig verweven, en even onlosmakelijk met elkaar verbonden als de danser en de dans.

Dans wordt vaak omschreven als een in essentie non-verbale vorm van communicatie. Toch heeft een groot stuk van mijn ervaring binnen en buiten de studio, het 'productieproces' als het ware, geen verbale basis. Het gaat daarentegen uit van een complexe en gedeelde cognitieve ruimte tussen de danser en de choreograaf, de choreograaf en de medewerkers, en de choreografie en het publiek. Improviseren, visualiseren, ideeën in kaart brengen, generatieve en dubbele combinaties uitvoeren, oefenen op ritme, muzikaliteit opbouwen, visueel reageren op prikkels, mathematische partituren uitwerken, bewegingen snel omkeren, jezelf en andere lichamen lokaliseren in complexe ruimtelijke verbanden: het vergt een duidelijke connectie tussen het brein en het lichaam, een impliciete synergie en empathie tussen de cognitieve capaciteit en de fysieke uitvoering. Deze kinesthetische intelligentie is buitengewoon sterk ontwikkeld bij dansers en choreografen, omdat ze verweven zit in onze training en ons dagelijkse leven. Ze kan en moet, net zoals elke andere vaardigheid of techniek, worden getoond, uitgebreid en uitgebouwd. Een nieuw inzicht, dat voortdurend evolueert, wordt het ondersteunende kader voor artistieke risico's en experimenten. Als de dans- en choreografiekunst in

essentie kinesthetisch is, met een diepe connectie tussen lichaam en geest, is het niet meer dan normaal om na te gaan wat de cognitieve wetenschap kan betekenen voor de choreograaf. Daarom organiseerde ik samen met kunstonderzoeker Scott deLahunta een reeks bijeenkomsten in het Verenigd Koninkrijk en Parijs. Cognitieve experts, van neurowetenschappers tot psychologen en breinonderzoekers, namen samen het concept van non-verbale en kinesthetische intelligentie onder de loep. Een van de voornaamste punten daarbij was neurologische communicatie. Kunnen verschillende breinen met elkaar worden verbonden, om creatief samen te werken zonder ooit een woord met elkaar te wisselen? Het werd al snel duidelijk dat mijn gefantaseerde, volledig neurologische samenwerking – althans voorlopig – niet meer dan een utopie is. Maar het werd evengoed duidelijk dat cognitief onderzoek een katalysator kan zijn voor onderzoek en ontwikkeling in de artistieke wereld.

Onze uiteenlopende expertise leverde dynamische gesprekken op, die meteen blijk gaven van een gemeenschappelijke interesse in de connectie tussen lichaam en geest. Wat gebeurt er echt in de hersenen wanneer het lichaam beweegt? Wat is proprioceptie of positiezin precies? Zou hersenonderzoek bij dansers en choreografen wetenschappelijk zinvolle inzichten in de menselijke beweging kunnen opleveren, en zou dat onderzoek ook de choreografie een nieuwe impuls kunnen geven? Verschillende intense projecten later luidt het antwoord volmondig 'Ja!', zij het dan ietwat gecompliceerd.

Als kunstenaar met een passie voor wetenschap krijg ik vaak de vraag of ik mezelf in mijn creatieve beleving laat leiden door instinct, of eerder door logica en

'Onderzoek en kunstproductie zijn voor mij innig verweven, en even onlosmakelijk met elkaar verbonden als de danser en de dans.'

rede (twee aspecten die kennelijk alleen worden toegekend aan wetenschappelijke denkpatronen). Ik vind dat altijd een verrassende vraag ... Alsof mijn lichaam en geest niet onderling verbonden of te onderscheiden zijn, met een zekere mate van fysieke intelligentie. Alsof dansers niet moeten nadenken en een dans niet bedachtzaam kan zijn. Alsof ik iets kan creëren zonder mijn instinct. Alsof de toeschouwer mijn werk komt bekijken zonder te zoeken naar concrete elementen, betekenis en zin. Menselijke wezens geven de dingen nu eenmaal zin. Ik vermoed dan ook dat de vraag vooral voortvloeit uit de eeuwenlange mythe dat creativiteit een vorm van alchemie is, en dat elke poging om ze te begrijpen – vooral wetenschappelijk – de fragiele betovering voorgoed zal verbreken.

'Menselijke wezens geven de dingen nu eenmaal zin.'

Cognitieve wetenschappers krijgen vaak een soortgelijk argument te horen: door na te denken over het denkproces verandert de wetenschapper toch het denken op zich? Kunstenaars en wetenschappers delen dezelfde gave om anders, abstract te kijken en te denken. Net omdat we instinct een plaats willen geven, laten we ons niet tegenhouden door grenzen. Integendeel, we zoeken ze op en gaan graag een stap verder. Om de wijze woorden van Stravinsky te gebruiken: 'Hoe meer beperkingen, hoe groter de bevrijding.' De beperkingen van mijn nieuwste werk, *Entity*, focussen op de poging om meer inzicht te verwerven in de cognitieve 'gereedschapskist' van de choreografiekunst. Het is bedoeld om de essentie van choreografie uit te dagen aan de hand van een clichématig kader uit de

cognitieve wetenschap. Om het brein en zijn gedrag beter te begrijpen, brengen cognitieve wetenschappers vaak bepaalde aspecten ervan in model, soms met de hulp van onderzoekers die zich specialiseren in artificiële intelligentie. Om denkpatronen te kunnen reproduceren, moet de wetenschapper ze door en door begrijpen. En dat is precies het doel van *Entity*: nagaan wat er gebeurt in de hersenen wanneer iemand een stuk in een choreografie giet, en hoe we deze intelligentie kunnen modelleren in een computer.

Het onderzoeksinitiatief loopt drie jaar en wordt uitgevoerd door universitaire wetenschappers uit Cambridge, UC San Diego en Sussex. Het is de bedoeling om een reeks artificieel intelligente, autonome 'choreografen' te creëren die

unieke oplossingen kunnen genereren voor choreografische problemen, in aanvulling op mijn eigen ervaring. Het gaat niet om dansende robots, maar wel om een reeks computerprogramma's die reageren op bepaalde prikkels in hun omgeving, aangestuurd door kinesthetische denkpatronen. De 'choreografen' zullen niet per se dansen, maar ze zullen wel choreografisch reageren op de combinaties die ze krijgen opgelegd en zullen bijgevolg leren uit die ervaring.

Om dit niveau van autonomie te bereiken, moesten we een beroep doen op Darwin in de zoektocht naar een methodologie, een register dat het choreografische proces geheel of gedeeltelijk kan verklaren en dat tegelijkertijd kan worden vertaald naar een vorm van artificiële intelligentie.

Om autonome 'choreografen' te creëren, moesten we in eerste instantie het choreografische proces begrijpen vanuit een cognitief perspectief. We gaan slechts met kleine stapjes vooruit, maar het onderzoek is bijzonder fascinerend.

Intussen heb ik mezelf helemaal ondergedompeld in de taal van de artificiële intelligentie, zijn specifieke zinsbouw en grammatica, zijn algoritmen en evolutionaire dynamica, en zijn gesprekspatronen. Hieruit is ook de eerste fase van *Entity* voor het podium ontstaan. Door dit onderzoek word ik voortdurend herinnerd aan de kracht van cijfers. Wiskunde blijkt keer op keer het mechanisme bij uitstek te zijn om een abstract idee om te zetten in een ander, betekenisvol en tastbaar verhaal. Al mag dat eigenlijk geen verrassing zijn. Van de *Vitruviusman* van da Vinci over de gulden snede en goddelijke verhoudingen tot de cijferreeksen van Fibonacci en de architectonische proporties van Le Corbusier: er schuilt zoveel wiskunde in de natuur, en zoveel schoonheid in de wetenschap.

Wayne McGregor

DANS MET DE (KLEIN)KINDEREN

Beleef tijdens December Dance ook een dansvoorstelling speciaal voor kinderen! Akram Khan en Sue Buckmaster maakten een meesterlijke adaptatie voor families en kinderen van de internationaal bejubelde voorstelling *DESH* (een coproductie van het Concertgebouw). *Chotto Desh* verbeeldt in een magische mix van dans, woord en visuals het verhaal van de dromen van een kind dat opgroeit in Engeland in een gezin met Bengaalse wortels. Op zondag 11.12.16 in de Stadsschouwburg!
in samenwerking met Cultuurcentrum Brugge

Scottish Dance Theatre

vr 09.12.16 / 20.00 / MaZ

YAMA / Scottish Dance Theatre & Damien Jalet

In een indrukwekkende scenografie van beeldend kunstenaar Jim Hodges en op donkere claustrofobische muziek van Family Winter verkent YAMA mythologische verhalen over bergen. De Belgische Damien Jalet tekende voor de hypnotiserende choreografie en liet zich inspireren door de heidense en animistische rituelen in de bergen van Tohoku, Japan.

i.s.m Cultuurcentrum Brugge

www.decemberdance.be

Hofesh Shechter © Gabriele Zucca

za 10.12.16 / 20.00 / Concertzaal

barbarians / Hofesh Shechter

Choreograaf, danser en componist Hofesh Shechter keert terug naar Brugge met zijn nieuwste trilogie. *the barbarians in love* toont zes dansers op een eclectische barokscore, *THE BAD* is een vreugdevolle explosie van dubstep grooves en *Two completely different angles of the same fucking thing* een aangrijpend duet.

i.s.m Cultuurcentrum Brugge

www.decemberdance.be

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT ^{17 ZAND 34} BRUGGE

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/servies.

BRUGGE

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS|WTV